

ներուն տաղաչափութիւնը խառնակ է, բայց յետոյ կը կանոնաւորուի և սապէս կ'անդամատուի 3-3-2-3. տաղաչափական նոր ձեւ մը՝:

Հ. Մ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

Շարունակելի

ՆԱՄԱԿԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Նամակը՝ զոր հոս կը հրատարակենք, կու գայ վերստին յիշցնել Ֆազմուլիւպի ընկերացոյններուն մեր հանգուցեալ միաբանակիցներէն մին, Հ. Յաւորոս Վ. Իսապէրսեանը, որուն արդէն կենսաւ գրութիւնը կարգացին ժամանակին* Թերթիս մէջ: Թողոթս ուղղուած է ձոն Թուսելէ՝ ր դէմ մատենագիրները՝ որոնք Թաղէրտ Բրանինկի պէս երջանիկ եղած ըլլան: Բանաստեղծս իր ետւէն կը ձգէր բազմաթիւ բարեկամներ ու զարմացողներ. ասոնք ընկերութիւն մը կազմած են, որու նպատակն է իր գրութեանը՝ խորութեան պատճառաւ մուծել և անմատոյց՝ լուսաւորել, ու իր համբաւը ամրապնդել: Այս ընկերութեան անդամակից էր և մեր Հանգուցեալ Հայրը, որուն Բրանինկ ոչ միայն յառաջին՝ այլ նաեւ յալանէ չէ շատ ծանօթ էր: Բանաստեղծս՝ սիրող ևստաւոր, լիոյ երկնքին, Ազոլոյ աւանում, որ կ'իյնայ Վենետիկ նահանգին Տարվիսին գաւառին մէջ, ամառաստան մը գնած էր իրեն, շատ նախաձեռնական դիրքի վրայ: Նոյն աւանի մէջն է, բաւաստեղծին տան մօտ, նաև Մուրատ-Թափաշլեան վարժարանի ամառանոցը: Ենթադրու այս դրակցութիւնը օրտերու ալ կոչեցութիւն յատար բեւոյժ է, մանաւանդ մեր ողբացեալ Հանգուցեան մէջ, որ քաջ անգիրագետ՝ աւելի դիւրութիւն ունէր վայելելու անտանի գրագէտին խօսակցութիւնն ու հատորները: Եւ այս համակցութիւնը իրիտարած եղած է, ինչպէս շատ պերճաբան կերպով կ'այացուցանէ ներկայ նամակը: Չէինք կրնար երեւակայել որ հայ վարդապետ մը՝ աւերիկեան ամբողջ ընկերութեան մը կուրծքէն րուն տակ՝ լուելայն այնքան սէր ու յարգանք գանձած ըլլայ իրեն. և թերեւ Ֆազմուլիւպի ընկերացոյնը չափազանց գոնեն այս գովեստները անձին մը համար՝ որուն դէմքն իրենց յայտնի չէ շատ: Բայց ասով պայծառ ըլլալէ չի դադիր: Ազգային գրականութեան փառքին ինքնուրոյն

ճառագայթ մըն է Հ. Յաւորոս, որուն լոյսն Եւրոպայի վրայ շեղեցաւ: Ինք փոխանակ հայը հայուն ճանչցնելու և ազգին մէջ ժողովրդականութիւն վայելելու, հայ ոգին եւրոպայիներուն թարգմանելու ազնիւ աշխատութիւնն ստանձնած էր, զոր հաւատարմագէտ լեզուց՝ անոնց լեզուներով խօսեցնելով ազգային մատենագրութիւնն շատ կտորներ, և վայելչապէս՝ իր քաղցրախորժ կենցաղավարութեամբը: Գրքերովը՝ կը ցուցադրէր հայը՝ ինչ որ էր, իր անձովը՝ ինչ որ եղած էր և կրնար ըլլալ: Իր խօսակցութեան համարն անսպառ էր. կրթուած մարդն՝ ուր շատ գանձ ամբարած էր՝ անաշխատ կը հանէր հինն ու նորը, զարմացնելու համար գիտնական և զրազէտ կամ արուեստագէտ այցելուններ, որոնց կը հանդիպէր միանգամայն իր սրամտութեանց համեմունքով: Անգղիոյ և Ամերիկայի մէջ ամբողջ ամբողջ մ'ունէր բարեկամներու. ասոնք իր մահուանէն վերջ ալ՝ հակառակ մահազգոյներուն իր շարունակեան դրկել իր հասցէին՝ իրենց նամակներուն ու նուէրներուն տեղատարափը, ուղիւով թերեւ խաբէր իրենց սիրտերը՝ որոնք ծանր պիտի զար գայն մեծած զգայ: Կը հրատարակենք այս նամակը՝ ցուցնելու համարման ու համակցութեան այն ատորձանը՝ զոր վարդապետս իր անձով շահած էր իր ազգին համար, ինչ որ պիտի ուրախացնէ բոսորնի, Ամերիկայի և բոլոր աշխարհի հայութիւնը:

Մեծարգոյ Տէր,

Բոստընի Բրանինկեան ընկերութեան խորհուրդն ու Գործադիր Ֆանձնաժողովն համախումբ, իւր թարգման յիշեալ ընկերութեան զգացումներուն, կը բուռնակրոր իր Բրանինկեան ընկերութեան խորին և անկեղծ ցաւակցութիւնները զրկուին Ձեր գրութեան և Ս. Ղազարուն մենաստանի բոլոր միաբանակիցներուն, Հ. Յաւորոս Վ. Իսապէրսեանի մահուան համար, ջերմագին խնդրելով՝ որ թէեւ ուշ՝ այս յայտագումը չուղուի մեկնուիլ իւր անտարբերութիւն մը՝ նկատմամբ Ձեր միաբանակցին և մեր անդամակցի յիշատակին:

Քաջամարտ գիտական և զրական և արուեստական ամէն տեսակ զարգացմանց, տէր՝ ամենազգի բարեկամայելութեանց, անխնայ նախամարտիկ Մարդկութեան Բարւոյն և Ֆառաշարիմութեան, սիրալիր րդեգիր գեղեցիկն իտալիոյ և նշուղարձակն վենետիկ, վենիսիան զարմացող մեր սիրելի Բանաստեղծին՝ Թաղէրտ Բրանինկի, Հ. Յաւոր Վ. Իսապէրսեանց գիտցաւ հաւ

1. Կարելի է նաեւ 6-5 բաժնել, ինչ որ սովորական է, բայց սակայն դիտուել է որ Երզնկացիին ամբողջ քերթուածին մէջ (բայց ի քանի մը տեղերէ) չորս կամ հինգ վանկերով բառ ներմուծած է:

2. Տե՛ս. Բազմապէս, 1902, թիւ 10:

մակրական յարաբերութիւններ հիմնել ընդ մէջ Հին և Նոր Աշխարհին:

Իր բարձր գիտութեան համար արժանի մեր ամենուս զարմացման, սիրելի եղաւ՝ հանդերձ յարգութեամբ, բոլոր անոնց՝ ուրոնք մենաշնորհն ունեցան նաեւ անձնու վին հանչնալու զինք:

Երբ իր յարգելի անունը՝ մեզի անդամակցելու առաջարկուեցաւ, Ընկերութիւնը զգաց որ իր պատիւը կը բարձրանայ, և ընթերցումը այն նամակին՝ յորում Հ. Յակոբոս կ'ընդունէր այսօրինակ եղբայրակցութիւն մը, առիթ եղաւ ցնծութեանց:

Իւր յիշատակ մշտնջենաւոր՝ այսպիսի եղբայրակցութեան մը, Ընկերութիւնը կը զրկէ զիրք մը, դեռ նոր իսկ հրատարակուած, որ կը պարունակէ բազմութիւն մը այն ճառերէն՝ որոնք իւր ուսումնասիրութիւնը խօսուեցան մեր բանաստեղծի գործերուն վրայ: Բարեհաճեցէք, կը խնդրենք, դնել այս դիրքը ձեր զիւսններուն մէջ, — և թող շօշափելի փաստ մ'ըլլայ այն յարգանքին, զոր կը տածենք Հանգուցելոյն համար, Չեզ համար, Գերապայծառ Տէր, և մենաստանի բոլոր միաբանակիցներուն համար:

Ստէպ համարձակեցանք յուսալ որ Հ. Յակոբոս հաճի այցելել Նոր Յամաքին այս դասընտիր քաղաքը, և լսել թէ ցնծութեան ինչ աղաղակներով կ'ողջունուի իր բարի գաղութատը: Այս ակնկալութիւնն հիմայ մեզմէ յափշտակուեցաւ, և տրամած ու տխրած արդ՝ կը մանանք Ձեր բոլորիդ հետ, լալու համար այսքան կորուստ մը: Թող իր ազնիւ կեանքը մեզի օրինակ և սիրտանք ըլլայ:

Յաւի և համակրութեան խորին զգացումներով, յարգանքնիս մատուցանելով Ձեզ՝ Մեծարգոյ Գերապայծառ Տէր, և Ազնիւ Եղբայրակիցք մեր անգամակցին, կը խնդրենք որ մաղթէք մեզի խաղաղութիւն և Հաստատութիւն:

Ի դէմս Բոստրնի Բրաւնինկեան ընկերութեան

Պոստոմ

Նրախազան

1906, Մարտ 27

ՃՈՒ ՌՈՒՍԷԼ ԳՈՎ.

ՀԱՅԱՋԳԻ ՄԱՆԿՈՒՆԻՆԵՐՈՒՆ

ՓԱՌԱՇԱՌԻ ԶԵՆՈՒԳՈՐԾՆԵՐԷ*

Կ. Պօլիս, Մարտ, 1906.

Ճիւղիոյ Մոնճէրի ճարտարապետին հետ, — որուն երեւակայութեան մէջ արդէն կը ժպտին զօթալոմպարտական ամենագեղեցիկ յատակագիծներ՝ պատրաստուած Խալալական Ս. Անտոն Նոր եկեղեցւոյն համար՝ որ շուտով պիտի կառուցուի Բերայի մեծ փողոցին մէջ, — և Անճիւղի Մոբիի հետ, — որ Ղըբուր և հանճարաբանութեանց եկեղեցական բարդ մ'է, և ծնանկիւր եկեղեցւոյն համար՝ արդէն իսկ սափփովեան վայելուչ քերթուած մ'իւրյս ընծայեր է, — ուզեցի այցելութիւն մը տալ Ռապէրթոյ Փարոտոյ Խալալացւոյն « Արեւելեան Թանգարանին »:

Մահմուտ-Փաշայի խաճուած փողոցն անցնելով, — փողոց մը՝ որ լի է՝ գետնի վրայ փռուած կամ դիզուած՝ ամէն տեսակ վաճառքներով, տապկուած ձուկներով, մկանց ակնատներով, սաթէ ծխանելիքներով և կաթնեղբ արդարոյ տարատներով, — և միշտ դէպ ի վեր ելլելով՝ կը հասնինք Ալուու-Էֆէնտիի խանը, երկու քայլ հեռի Պազարի գլխաւոր մուտքէն:

Մտնելով Թանգարանին մէջ (որ, — աղքատ բացատրութիւն մ'ընելու համար, — հնութեանց մեծ վաճառանոց մ'է), Մուշիարայի ճերմակ վանդակասիւններով զարդարուած երկայն սանդուղէ մը՝ երկրորդ յարկն ելանք, և անցնինք գեղեցիկ իրերով զարդարուած մեծ սրահներու շարք մը: Պարոն Փարոտոյ որ մեզի կ'առաջնորդէ, դուռ մը կը բանայ և կը մտնենք գոր-

* Օրագիր Խալիոյ (Giornale d'Italia) Թերթէն կը թարգմանենք այս յօդուածը, որ մեզի համար գրաւի վերոյդեաւ տեղադրեալ կը կրէ. (Telai gloriosi di fanciulle armenie), գրուած Giuseppe Zaccagniniէ: